

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico, y Extranjer, 5

HIVERN Y PRIMAVERA

—Apa, Hivern, enlestíu, que si no 'm donéu temps per sembrar las mevas flors ¿qué 'm quedarà llavors á mí?
—La neu.

L' ESTACIÓ BLANCA

La primavera es de color de rosa, l'istiu de color de foch, la tardor de color de fulla seca: l'hivern es blanch.

La neu qu' enmortalla las montanyas forma la nota típica del hivern; los blanchs cabells que coronan la testa del jayo son lo séu símbol, que si 'l temps té 'l séu hivern, aixís mateix el te la vida humana.

La conjunció de l'estació hivernal ab l'hivern de la vida engendra una gran tristesa: son dos frets que al confóndres gelan la sanch y encongeixen lo termómetro de l'esperansa. Mes no 'ls percibeixen solzament els vells que han anat sumant anys y xacras y que mitj-oviran el terme final del camí de l'existencia desembocant á la porta del cementiri; més trist que per ells es, sens dupte, pels pobres sense pá, sense abrigh y sense amparo, en l'estació inclement, en que la naturalesa adormida no fa cas de sas penas y sufriments.

L'hivern es l'enemich de la pobrissalla, lo mateix en lo camp qu' en la ciutat.

No causa tanta llástima l'arbre revellit que després de haver complert la lley natural de donar tots los séus fruyts está pròxim á secarse, com lo tendre plausó exposat á morir de una gelada, avants de expandir sas primeras flors. Dol menos lo vell, que la tendra criatura privada d'escalf y d'aliment. La mort per aquell fins pot ser un consol; per l'última será sempre una crueltat.

No obstant, l'estació blanca té també 'ls seus atractius. L'home de las nostras latituts, condemnat á sufrirla, s'ha acostumat á arrostrarla, trayent-ne lo millor partit possible.

En la vida del camp, lo pagés imita á la formiga: si en lo bon temps ha atresorat els esplets de la terra, al fort del hivern, quan la mare terra dorm, es quan els disfruta.

L'escalf consolador de la llar, que devora 'ls boscalls, uneix á la familia. Las flamas llangotejant al mateix temps que fan bullir l'olla penjada dels calamástechs semblan contar rondallas y gestas del temps vell: per aixó asseguts avis, pares y fills al séu entorn, no 'n saben treure 'ls ulls: embadalits las contemplan, com si entenguessen mot per mot son silenciós llenguatge.

Vé l'hora del àpat y ab l'apetit esmolat per l'aire viu y estimuland del hivern se recrean com may paladejant el pá de la quintana, la vianda del hort, y 'l regalim á broch de porró de aquell esperit robat pels ceps al sol del estfu. ¡Quína manera de xarriar!... ¡Y cóm se reconforta 'l cos enfredorit ab la medicina del aixarop de pámpoll!... Vaja, que tant mateix abriga mes un bon trago, que una manta.

Després de la taula, 'l llit. A la tebior qu' exhala 'l cos cubert pels abrigalls, fá de bon escoltar el bramul de la tramontana que asserena 'l cel tatxonat d'estrellas tremolosas com si sentissen la fredor de la intemperie. No causa tampoch disgust ni inquietut la neu, quan sos borrallons com papellonas blancas van cayent ab vol vacilant sobre la terra.

La montanya y la plana s' embolcallan ab lo blanch llensol de la nevada oferint un aspecte encisador.—«Any de neu, any de Déu»—diu lo pagés fregantse las rústegas mans mitj balbas, puig prevéu la bona sahó pera 'ls terrossos, la vigorosa germinació de la llevor enterrada, la revinguda de las déus, lo regalo de una abundant cullita.

Y «Any de neu, any de Déu» repeteixen els ribe-
rers dels rius que aprofitan la corrent, pera regar

las vegas ó per donar impuls á las turbinas de las fábricas. La neu es la vida y la riqueza per la gent del camp.

També á la ciutat conta l'hivern ab partidaris entusiastas, sobre tot entre 'ls que tenen medis de combatre 'l fret.

La vida ciutadana s'anima, quan lo día s'escurra y la claror del gas ó la electricitat substituheix á la del sol que mandrosament se'n va á la posta, dejorn com los vells xaruchs.

L'home s'complau desafiand els rigors de la naturalesa, y está satisfet de sí mateix quan logra vence'ls. Contra 'l fret, l'abrigh, el moviment, la febre de l'activitat. May treballa 'l ciudatá tan á gust com quan no sua.

Y si no pot gosar com la gent del camp els goigs íntims de la llar, regalo incompatible ab lo esquifit de las habitacions ciutadanas, troba pera passar agradosamente la vetlla llochs de reunió y esbarjo que l'atrauhen y 'l temptan: lo círcul, lo café, 'l teatro.

Al cassino ó al café públich l'esperan els amichs, els companys, qu' en delitosas conversas li ajudan á matar l'enug de las horas mortas. Ab ells podrá parlar de lo que passa, de lo que 's diu; manejar las estisoras de la sabrosa murmuració, pera tallar capas á tothom, qu' en temps de fret casi es obra de caritat provehir de aquesta prenda als que no 'n tenen.

La temporada teatral del hivern sol ser la millor, la mes escullida, casi sempre la mes artística y la mes seria, corresponent á l'atenció del espectador, qu' en temps de fret está mes concentrada, que no en l'època de la calor, del defalliment y de la mandra. Los plats forts, lo mateix en la taula qu' en lo teatro, son mes digeribles al hivern que en las restants estacions del any.

Pero ¿qui parla del hivern á Barcelona?

La capital de Catalunya casi no 'l coneix l'hivern. A no ser pels días que s'escursan no se'n daría compte.

Lo fret al despéndres de las regions altas s'atura á l'altra banda del Tibi-dabo, regalat redós del Plá barceloní. Al nort, la barrera que li dona abrigh; al mitjorn, l'extensa planura blava de la mar qu' en l'estació hivernal exhala son tebi alé, reservant las brisas frescas pera saludar ab ellas la vinguda de la Primavera.

Los que triaren, allá al lluny dels temps, l'emplacament de la metròpoli catalana, no haurían pogut escullir mes regalat estatje. La famosa Nissa, punt de reunió dels fredolichs del mon, no té millors condicions climatológicas que Barcelona, en la estació blanca.

Allá, cada any, poch ó molt, neva. Aquí las nevadas las contém per décadas. Lo vell Hivern, repenjanse á la cordillera del Tibi-dabo, al veure 'ls jardins tot l'any florits de Barcelona, s'extasia contemplantlos, y deté 'ls seus passos.

Divendres va treure 'l cap: portava als dits la targeta de presentació: venfa á visitarnos, y com sempre desistí de ferho.

—Donchs ¿y la nevada?—preguntarán vostés. La nevada siguié la targeta del vell Hivern, que avants de tornarsen al Pirineu, ne feu milions de bocíns y 'ls llansá voleyant per l'espai, damunt de Barcelona.

P. DEL O.

INTERIORS CONFORTABLES

—Deixéula que digui, que digui la gent:
no á tots els pagesos els va malament.

HIVERN

—Doneume l' bras mare meva
y deixeu-mhi repenjar,
jeom só estat tan temps malalta
ni menos puch caminar!

Doneume l' brás mare meva
y acompanyeume al balcó,
vull veure si entre 'ls que passen
hi descobreixo al traidó.

Al traidó que ab amoretas
l' alegría m' va robar,
al home que vá matarme
y que no puch olvidar....

Doneume al brás mare meva
y una cadira acosteu,
ique bonich darrera 'ls vidres
contemplar caure la neu!

—Mare meva, mare meva,
¿ja us espanteu per tan poch?
ro tinch rés, sols fret, y passa
estantse voreta 'l foch.

Mare meva, mare meva
pel Cel no desesperen,
ja que aixís mon fret no 's calma
us prego que m' abriguen.

¡Estrenyeume en vostres brassos
fins privarme 'l respirar,
arruixeu-me ab vostres llágrimas
y veureu com passarà!....

Pero no, fora debadas
mareta, vostre ardent plor....
¡¡he comprés que 'l fret que 'm mata
el sento dintre del cor!!

ANGEL MONTANYA.

BUSCANT MARIT

La senyora Cándida y la seva filla arriban al davant del Liceo. Allí s' aturan, y després de cerciorarse detingudament de que la noya fa goig y va ben disfressada, la mare li dona las últimas instruccions.

—Ja ho sabs; aixó es un ball de máscaras y com á tal te l' has de pendre. Aixís com els homes van á América á fer fortuna, tú vens aquí á veure si trobas marit. ¿Que avuy aixó es difícil? Ja ho sé; pero probant, probant.... Tot dependrà de la teva trassa y del salero ab que sápigas engrescar als joves. No t' olvidis de lo que 't tinch dit: quan se te 'n acosti algun, lo primer que has de procurar es ferli donar paraula de casament. ¿Ho sabrás fer?

—Sí, senyora, déixiho per mí—respon la noya, qu' en sa vida ha vist un sarau y que á pesar de dirse Magdalena es tan cándida com sa mare.

Un revenedor las aborda.

—«¡Por el baile!» Senyor y senyora.... ¿Els falta algo?

—Dugas targetas per nosaltras. ¿Las té?

—Ja ho crech!—fa 'l revenedor mirantse á la noya de rehull:—y si no las tingués, las buscaría encaire que fos á sota terra, no mes que per servir á una mascareta tan retretxera y tan....

—¿Veus?—diu la senyora Cándida rihent y donant un cop de colze á la seva filla:—ja comensas á tenir sort. Avants d' entrar, ja trobas qui 't tira floretas.—

La noya se li acosta á l' orella.

—¿Que li haig de demanar paraula de casament?

—No, dona; aixó als de dintre.—

Concertan las dugas targetas, atravessan la Rambla y se 'n entran al ball.

TORNANT AL MAS

—¡Qué 'n seria de bonica la neu, si caygués una camí calentona!

—¡Quín bé de Deu de joves!—exclama ingénuament la Magdaleneta, escampant la mirada per la sala.

—Animo, donchs: aquí del brillo: á veure si de tot aquest bé de Deu, 'n pescas un.

—¿Qué haig de fer ara?

—No ho sé, qualsevol cosa: la careta 't dona tanta llibertat com vulguis... y jo tanta com la careta. Passéjat, corra, balla, puja, roda, conversa, esbranca, emprén als que 't fassin goig; pero aixó sí, no te 'n descuydis, paraula de casament. Apa, ves; aquí 'm trobarás.—

La noya s'assegura bé de la careta, dona mitj giravolt y 's llença entre 'ls remolins d' homes y donas que van y venen per l' ampla sala.

En va la mare intenta seguirla ab la mirada, per veure si obeheix las sevas instruccions. ¿Cóm vigilar el curs d' una barqueta, en aquell mar agitat de telas de colors, llassos brillants, pits escotats, núvols de cabells y onadas de carn saturada de polvos y perfums?

—¡Bah!—murmura filosóficament la bona senyora:—aquí ray que no 's pot perdre. Además, ja es prou gran pera poguer anar sola y saber cóm ha de manejar-se.—

De tant en tant, la Magdalena s' arriba anguilejant fins al lloch ahont seu la senyora Cándida.

—¿Cóm va aixó, noya?

—Bé: ja hi comenso á entendre. Tothom vol ballar ab mí.

—¿Qué 't diuhen?

—Una pila de cosas bonicas. Que soch molt mona, que 'ls he fet perdre la xaveta, qu' en tot el saló no hi ha una mascareta tan seductora...

—Au, ves, ves, donchs, que no prenguessin per un altre camí.—

La noya torna á desaparèixer y la mare continúa entregada á las sevas fantasías, comparant á sa filla ab las demás máscaras que li passen á prop y de las quals, segons ella, no n' hi ha cap que sigui digna de posarli las sabatillas.

Poch avants del descans, la Magdaleneta se li presenta altre cop.

—M' han convidat.

—No vull que hi vasis: fa massa golafre.

—¡Fugí! Sí son uns quants joves que 'm volen portar no mes á beure una copeta y menjar quatre pastas.

—¿Y jo?

—Ja 'ls ho he dit, pero m' han respost que la tau-la es petita y no hi cabríam tots.

—Bueno, bueno—respón la senyora Cándida, ab molta senzillés:—véshi, pero no tardis, y, ja ho sabs, paraula de...

La Magdaleneta ja ni se l' escolta. Obtinguda l' autorisació, s' ha escapat immediatament per un corredor de la dreta.

Passan quinze minuts, passa mitj' hora y l' orquesta torna á preludiar una americana.

—¿Qué deu fer aquella noya?—pensa la senyora Cándida no veyentla encare al saló.

En aquell moment dos joves se crusan á prop d' ella.

—¿Qui era aquella máscara que us hi vist al palco?—pregunta l' un aturant al altre.

—No ho sé: una noya de la primera volada, mes fresca que un pom de flors.

—Y?...—fa 'l curiós ab maliciosa rialleta.

—Pots contar; ha sigut arribar y moldre; pero...—anyadeix acompanyant al altre en la rialla:—ens ha compromés de serio.

—¿De quín modo?

—Ens ha fet donar paraula de casament.

¡SOTA ZERO!

Mariano Foix 99

—El día que jo sápigra fer calendaris.... supprimeixo l'hivern de una plomada.

—¡Ajaja!... ¿Pel día que us enviudéu?—
Y rihent d' una manera estrepitosa, s' agafan del bras y desapareixen entre la multitud.

A la senyora Cándida, que no ha perdut una sílaba d' aquesta conversa, el cor li dona un salt. Pero no té temps de pensar res. La Magdalena acaba de plantárseli al davant, boja d' alegria y encesa com una rosella.

—¿D' ahónt vens?

—¡Ayay!... ¿que no ho sab?

—¿Qu' ets tú qu' eras en un palco?

—Si senyora: ¿quí li ha dit?

—¡Ay pobreta filla meva!

—¿Pobreta? ¡Oh cal Els he fet donar paraula de casament.

—¿Quánts eran els.... que te l' han donada?

—Cinch.

—¡Jesús María Joseph!...—

Y la pobre senyora, horroritsada ab motiu, cau desmayada sobre l' alfombra.

A. MARCH.

A UNAS...

SONET

Y que 'n sou d' elegants y de gomosas,
¡oh Deu! ¡y quinas formas! ¡Que ben fetas!
¡quin goig que feu! Devén ser germanetas,
puig que las dos sou igualment hermosas.

¡Oh, sí! podéu posarvos orgullosos;
podéu estar las dos ben satisfetas,
ja que de totas sou las més maquetas,
puig no n' he vist en lloch de més preciosas.

¡Y quina pell teniu! ¡engrescadoras!
Y qui ab vostres ullets no s' encapritxa,
es que no sab lo qu' es volguer la ditxa,
ó bé no us troba prou fascinadoras.

Aixó exclamava un noy fent grans bravatas,
mirant embabiecat.... unas sabatas.

M. CARBÓ D' ALSINA.

INFORMES EXACTES

Durant alguns días ha corregut per la premsa local aquesta noticia:

«L' arcalde de Valencia ha escrit una carta al de Barcelona demanantli informes respecte al servey de llimpiesa pública.»

Lo que li haurá contestat lo nostre arcalde no ho sé, pero m' ho figuro.

Li haurá dit que Barcelona es una ciutat neta com una patena.

Que tenim unas máquinas escombradoras que netejan las grans vías ab rapidés assombrosa.

Que contém ab numerosas brigadas encarregadas de la llimpiesa dels carrers menos importants.

Que 'ls vehins escombran las aceras que 'ls corresponen.

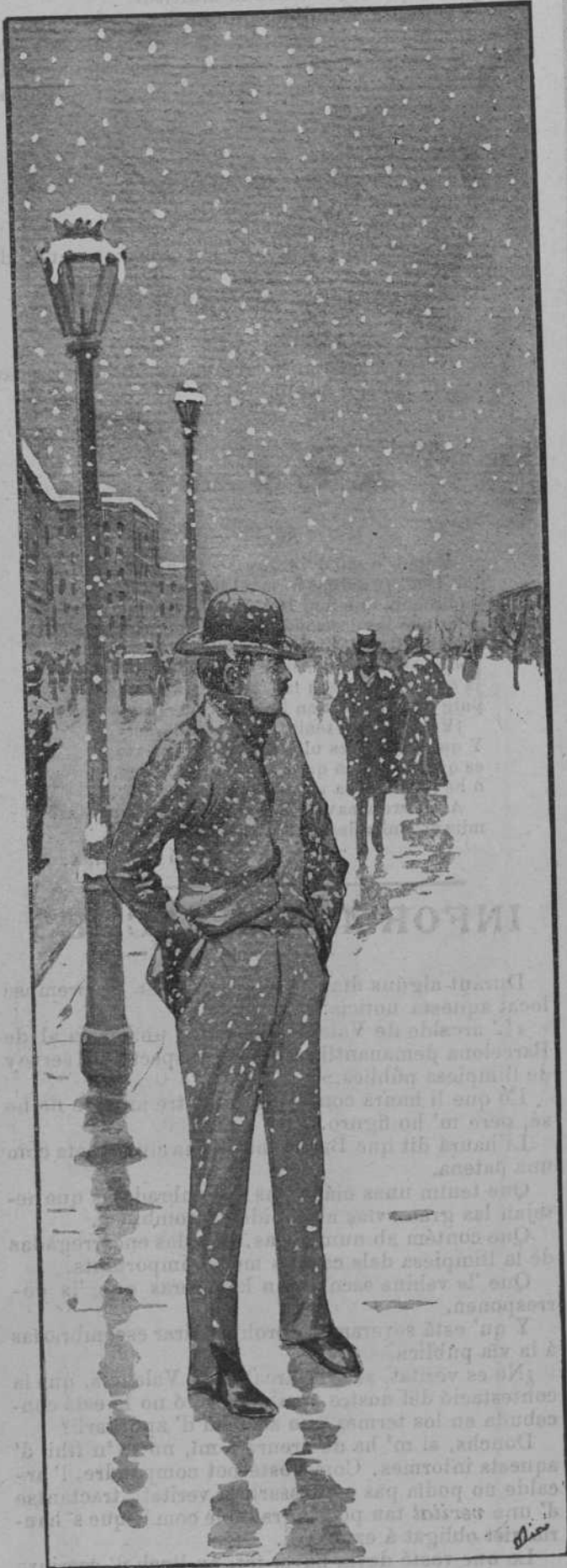
Y qu' está severament prohibit tirar escombrarias á la vía pública.

¿No es veritat, senyor arcalde de Valencia, que la contestació del nostre arcalde si fa ó no fa está concebuda en los termes que acabém d' apuntarli?

Donchs, si m' ha de creure á mí, no se 'n fíhi d' aquests informes. Com vosté pot comprendre, l' arcalde no podía pas confessarli la veritat, tractantse d' una veritat tan poch agradable com la que s' hauría vist obligat á exposarli.

Lo que vosté devía haver fet, en lloch d' escriure al nostre batlle, es agafar el tren y venirsen dissimuladament á Barcelona á estudiar l' assumpto del natural. ¡Llavors hauría vist lo qu' es bo!

FILOSOFÍA TRISTA

—Any de neu, any de Deu?... No pas pels que no tenen capa.

Sobre tot si hagués arribat en un día de pluja. Imaginis una gran cassola de pastetas y vosté de peus á dintre. ¡Quina cosa mes divertida, eh?

No, senyor Sales, no: Barcelona no es la ciutat neta y endressada que alguns suposan. Es cert que té unas detalladíssimas ordenansas municipals y uns reglaments de llimpiesa ahont tot está organitzat y previst, pero ¡ay! aquests reglaments y aquestes ordenansas no 's compleixen.

Aquí—dit siga ab la deguda reserva—tothom fa lo que li dona la gana.

Las máquinas, las famosas máquinas escombradoras tenen l' especial gracia d' apartar la brossa del mitj del carrer y arrenjerarla als costats. Vosté dirá: ¿pero no ho recullen després lo que la máquina arrecona á las voras? Devegadas sí, devegadas no y altres vegadas tampoch.

D' alló d' escombrar las aceras, ríguisen: los vehíns, en efecte, haurían de llimpiarlas, pero la majoria ho arreglan tan bé, qu' en lloch de tenirlas netas sembla qu' encare s' esmeran en embrutarlas.

¿Tirar las escombrarias á la vía pública? No hi ha ningú que s' abtingui de ferho, y es tanta la impunitat que reyna en aquest punt que mes de quatre vegadas veurá als municipals en agradable conversa ab las criadas que baixan al carrer ab la galleda plena d' escombrarias.

Y veurá com las brigadas escombran los carrers que no ho necessitan, passant de llarch pels mes bruts.

Y veurá com los carros que transportan las escombrarias tornan á escamparlas al passar per carrers acabats d' escombrar.

Y veurá, en resúm, que de la llimpiesa de Barcelona sols pot parlársen ab elogi... desde honesta distancia.

¿No ha conegut vosté may cap senyora d' aquelles que al rentarse la cara 's rentan la cara únicament, deixantse clatell, coll y orelles d' una manera que fa llástima de mirar?

Aixís es Barcelona. Neta, sí, pero neta solzament del centro, de lo que 's veu. Lo clatell, el coll, las orelles, es á dir los barris extréms... ¡ex! procuri no visitarlos.

MATIAS BONAFÉ.

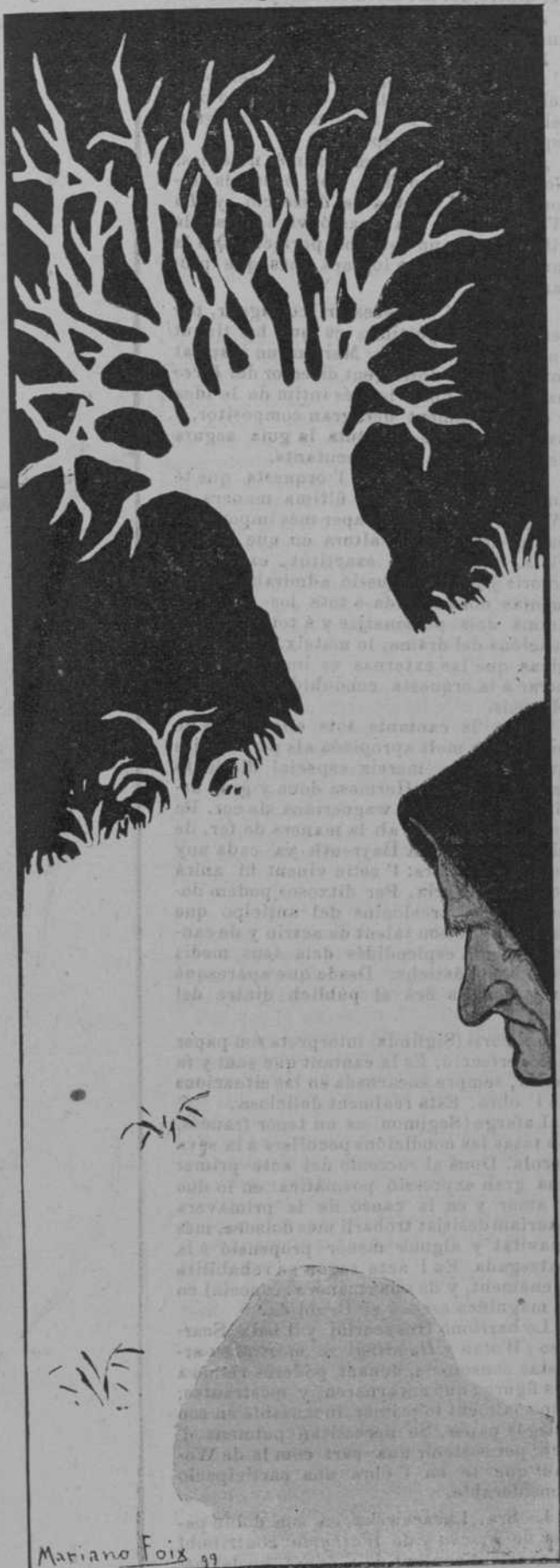
 QUADRET D' HIVERN

Arribá 'l Janer
ab frets y glassadas;
devora un brasé
dos jayos s' hi escalfan,
junt ab un gatet
qu' ella té á la falda.
Abdós, plascenters,
al fons de la cambra
ben acostadets,
lo rosari passan.

Mentres ignocents
están en sa tasca,
cautelosament
hi entra una gata
que ab un petit ¡mieul!...
dona al gat llamada.

Cap al reconet
més fosch de la cambra,
com si no sigués
la primer vegada,
fan via lleugers;
al serhi s' abressan...
Y en tant que van fent
la séva, uns y altres,
la raspa que té
lo peix ab patatas

¡VUYTANTA DOS HIVERNS!

amanit, y als vells
espera á la taula,
aprofita 'l temps
fent una bacayna,
y segurament
deu somniar que 's casa,
quan ab greus gemechs
diu sovint.... ¡si pare!....

Al punt que las set
toca la campana,
los vells ab amén,
lo rosari acaban;
los gats tot fent ¡mieu!
també se separan;
y al instant mateix
desperta la raspa,
que ab ensopiment
s' estira, badalla,
y ab trémola veu
murmura si.... pa.... re!....

SUCRE-CANDI.

LICEO

La Walkyria de Wagner ha sigut un exitás. Va serho ja 'l dia del estreno; res te donchs d' extrany que aquest haja anat afermantse en las sucesivas representacions.

Després de la primera impresió, que may, en produccions de tal importancia pot ser ben complerta, vé pel públich flarmónich l' exercici agradable de paladejar. Llavors es quan los trossos admirats per primera vegada, desperten cada dia una admiració mes gran; llavors es també quan els fragments que en un principi passaren inadvertits prenen contorns, adquireixen vida, color y distinció. Per fi, l' obra acaba per no tenir secrets, y en aquest estat resplandeix ab tota sa hermosura avassalladora. Aixís, es de creure ab fonament, que no sols quedarà de repertori La Walkyria á n' el Liceo, sino també las germanas que forman la tetralogia, tan bon punt se posin en escena.

Wagner, es á dir: el Wagner de la última época, el Wagner en la plenitut de son talent y de sos medis, el Wagner genialment fidel á sas teorías estéticas sobre 'l drama lirich, el Wagner únich capás de concebirlas y de realisarlas va conquistar dimecres al públich del Liceo. Avuy es ben seu.

Era de veure la devoció religiosa ab que va escoltar aquells llarchs actes sense arias, duos, tercetos, ni concertants; era de admirar l' instint ab que va saber apreciar desde 'l primer moment aquell art nou per ell, en lo qual la poesia de las llegendas mitológicas germánicas se fusiona de una manera portentosa ab una música sempre gran, sempre inspirada. Si l' aparato escénich hagués correspost plenament á l' importancia del espectacle, s' hauria realitat á Barcelona l' ideal supré del creador de tan estupenda maravella. Un altre dia será.

Perque las empresas, cansadas d' explotar al cantant estrella, que 's fa pagar á pes d' or las notas de sa privilegiada garganta; fastiguejadas de las obras del repertori vell, que únichament serveixen per provocar comparacions casi sempre desfavorables; esma-perdudas al acullir certas produccions més mercantils que artisticas, que 's imposan, vulgas no vulgas, els editors italians, no tindrán ja desd' ara altre ramey que acudir á Wagner si volen salvarse. L' insigne mestre de Bayreuth haurá acabat per ser el deu tutelador de las que no estigan renyidas ab els seus interessos. Y la regeneració musical del nostre públich quedarà definitivament consumada. Tan fàcilment pogués conseguirse la regeneració d' Espanya.

Davant de La Walkyria retrocedeix la crítica. Es en conjunt, una creació potent que dintre del art musical re-

—Ja n acabém de passar un més. ¿Quí arribará al altre?

ESCALFANTSE

—¿Què va inventar-lo 'l brasser, mossen Pere?
—No ho sé: probablement seria algún rector

presenta lo que las obras de Miquel Angel dintre del art escultòrich, y la *Iliada* y *La Divina Comedia* en la literatura. Es una gloria del sigle XIX.

No extranyin, donchs, que m'abstinga d'analitzar-la. Se requereixen per ferho coneixements especials que confesso no possehir, y aixís y tot seria precis un gran espay de que no dispo.

¿Quins son los fragments més notables? No seré jo qui ho diga. Sols sobre 'ls cosos morts s'efectúa la dissecció, y *La Walkyria* es una creació viva, tota ella vibrant, y de un equilibri perfecte. Qui la intenti dissecar no lograrà més que profanarla.

Lo que sí, es necessari consignar, per ser d'estricta justicia, es que ha tingut en lo mestre Joseph Mertens un inspirat intérprete. L'intelligent director del Liceo ha penetrat fins á lo més íntim de la idea y del pensament del gran compositor, y ha sabut fer de sa batuta la guía segura dels músichs y dels executants.

Potser may al Liceo l'orquestra que té en las creacions de la última manera de Wagner, tal volta 'l paper més important, havia arribat á la altura en que l'hem vista. En fidelitat, exactitut, expressió, colorit y tó; en la fússió admirable de armonías donant vida á tots los estats d'ánima dels personatjes y á todas las situacions del drama, lo mateix las psicológicas que las externas es imposible superar á la orquesta conduhida pel mestre Mertens.

Entre 'ls cantants tots ells dotats de una figura molt apropiada als personatjes qu'encarnan, mereix especial distinció la Sra. Adini. ¡Hermosa dona y gran artista! Y sobre tot wagneriana de cor. Be se li coneix prou ab la manera de fer, de dir y de cantar. A Bayreuth va cada any com espectadora: l'estiu vinent hi anirà com á Walkyria. Per ditxosos podem donarnos els barcelonins del anticipo que 'ns ha fet de son talent de actriu y de cantant y de la esplendidés dels seus medis vocals y plástichs. Desde que aparequé en escena 's ficá al públich dintre del puny.

La Corsi (Siglinda) interpreta son paper á la perfecció. Es la cantant que sent y fa sentir, sempre encarnada en las situacions de l'obra. Está realment deliciosa.

Lafarge (Negimon) es un tenor francés, ab todas las condicions peculiars á la seva escola. Doná al *racconto* del acte primer una gran expressió poemática: en lo duo d'amor y en la cansó de la primavera hauriam desitjat trobarli més dolsura, més suavitat y alguna menor propensió á la batzegada. En l'acte segón se rehabilita plenament, y de una manera especial en la magnífica escena ab Brunilda.

Lo baritono Gnaccarini y 'l baix Scarneo (*Wotan y Hunding*) se mostraren artistes consumats, donant poderós relleu á las figuras que encarnaren, y mostrandse; especialment lo primer, incansable en son fatigós paper. Se necessitan pulmons d'acer per sostenir una part com la de Wotan que te en l'obra una participació considerable.

La Sra. Lucacewska, en son doble paper de *Fricka* y de *Walkyria*, contribuí al excelent conjunt de l'ópera, no desmereixent tampoch las set senyoras restants que representan las Walkyrias, amigas y germanas de Brunilda.

Respecte á la *mise en scene*, pobra y deficient. Hi ha que exceptuar la decoració del acte primer, deguda al senyor Soler

Mariano Foix 99

—Endavant ja
descansém jaunt

GENT D' UPA

y Rovirosa, qu' es l' única que sigué pintada expressament. Las altras eran senzills arreglos per fer cara al compromís. La indumentaria, dintre dels escassos medis que s' emplearen, revela la má experta del Sr. Labarta.

¡Quant més hauria valgut gastar en *La Walkyria* las cantitats que s' invertiren en lo decorat de *Andrea Chenier*, que se 'n aná al fossó al principi de temporada!...

Pero, en fi, la proba s' ha fet, y 'l resultat de la mateixa es tan patent, que ja no hi ha dupte que quants intervenen en la marxa de nostre primer teatro, seguirán ab pas segur lo camí que 'ls marca de una manera tan clara 'l gust del públich.

NOVEDATS

Lo melodrama *La cruz del túnel* d' Eusebi Blasco sería una obra que 's faria popular si l' autor hagués atinat ab un desenllás apropiat.

L' acte primer y una gran part del segón son molt vius, molt naturals y están desarrollats ab verdadera maestria. Las escenas se succeixen ab aquella facilitat qu' enamora. Los personatjes ben dibuixats presentan un relleu extraordinari.

L' obra comensa á claudicar quan pren el caràcter melodramàtic.

No obstant desde 'l principi al fi, está escrita admirablement. Sos diàlegs, rics de ideas, conservan sempre un tó molt apropiat á las exigencias del teatro modern.

L' obra sigué representada ab esmero, y 'l públich, ficantse desseguida dintre d' ella, l' escoltà ab agrado y l' aplaudí ab justicia, especialment al final dels actes. Entre 'ls actors se distingiren los Srs. Muñoz, Simó y Vigo. Molt guanyaria 'l treball de la Sra. Sala si sapigués despendres del tó declamatori, que usa casi sempre, fins en las situacions que no 'l requereixen.

TEATRE INTIM

De sa campanya 'n restará com una nota hermosa el recort de *L' alegría que passa*, l' obra de 'n Russinyol representada en la primera funció de la serie.

Per que lo qu' es en l' última funció, ó siga en la tercera, donada 'l dilluns, la cosa va cambiar totalment d' aspecte. En contraposició á *L' alegría que passa*, se pot dir d' ella, que es *La tristesa que queda*.

Y ja no 's tracta de una tristesa artística, filla de una impressió provocada per un autor, capás de apoderarse de la sensibilitat del públich. La tristesa á que 'ns referim es la que produheix l' aspecte dels fruyts neulats y raquitichs y que no arriban á mes.

Interior, quadro dramàtic de Maeterling, llegit podrà agradar; sobre las taulas cansa. Ab vuit ratllas ben escrites qualsevol autor que 'n sápig, fixará la situació de l' obra, impresionant al lector de una manera mes fonda que fentli presenciar aquell etern deixatament pesat y fastidiós. Tal volta contribuí al fracás de la representació, la monotonía dels actors, poch segurs dels seus papers, si hem de jutjar per lo molt que se sentia la véu del apuntador. Per cert, que ficat dintre de la conxa, com se fá en tots los teatros no s' hauria sentit tant.

Respecte á *Blancaflor* de 'n Gual, deixant apart la música de 'n Granados qu' es molt inspirada, no passa de ser una verdadera puerilitat.

Un espectador va dir ab molt bona sombra:

—Vaja, al hivern no s' hauria de permetre que hi hagués huelgas de cotxes...

LA TONA!

idavan ja som al llit:
isém i tanta nit.

AUCELLS D' HIVERN

—Pel qui sab fer l'ull viu, totes las épocas son bonas.

—Aixís com s' ha lograt que las senyoras assisteixin sense sombrero á las funcions del *Teatre intim*, bó seria, quan se posin obras de aquesta classe, advertir als espectadors que hi vajan ab gorra de cop y bergansi.

En Gual manifesta en lo prólech que té per las cansóns populars de la terra un gran carinyo. Crech sincerament que la millor manera de demostrarlo, será abstenirse de manossejarlas.

Déxilas com están, que ja están bé, y sobre tot, quan vulga fer versos, aprengui á versificar. Las ratillas curtas qu' escriu, sens dupte al vol de la ploma per enllestir mes depressa, no las firmaria el mes infim estudiant de la classe de Retórica y Poética. Aixó ja no es modernisme: es des- preocupació ó impotencia.

Alguna cosa queda encare per ressenyar, com per exemple *La Farsa*, comedia de 'n Guimerá, estrenada dimars á Romea. Pero l' espay ens falta y es necessari deixarla per la senmana entrant.

N. N. N.

LA GUITARRA

Ella m' inspira

Si tingués inspiració
y 'ls versos no 'm fessin pó,
ara que tinch ocasió
ben cla 'ls diria,
que l' home que sab tocar
la guitarra, sens duptar,
may del mon li pot faltar
goig ni alegría.

¿Y cóm no, si es l' instrument
més harmónich, més decent,
y 'l remey més excelent
per la tristesa?

¿Cóm no la tinch d' alabar
si quan la sento trempar
ja tinch ganas de ballar
ab la promesa?

Ab sas veus de serafi,
la guitarra es com el vi
que 'ns fa riure y divertir
tocada ab manya.

Per 'xó inglesos y alemanys,
(ab tot y ser tan extranys,
per sentir-la sense afanys,
venen á Espanya.

Jo voldria que 'm digués
qualsevol que hi entengués,
si la guitarra no es més,
molt més sonora
que l' harmonium casulá
que ab lo seu: do-re-mi-fa,
tot lo dia, 'ns vé á semblá
un gos com plora.

Pel jove qu' estima ab cor
y ab sa aymada no hi té sort,
la guitarra es un tresor.

Fa serenata
si pot sé sota al balcó
de la que estima ab passió,
y no tindrà may un «no»
per ell la ingrata.

L' home que 's troba ensopit
y tot li causa neguit,
se pot curar tot seguit
sa malaltia

tan solzament escoltant
de la guitarra un instant,
las notas que va escampant
ab armonía.

La guitarra ¡ho dich formal!
en part del món té rival;
lo públich en general
ben clá ho denota.

¿Qui no 's posa electrisat
quan sent un vals puntejat
un pas-doble ben tocat,
ó bé una jota?

¡Qué felis, si puch lograr
quan sigui vell, reposar,

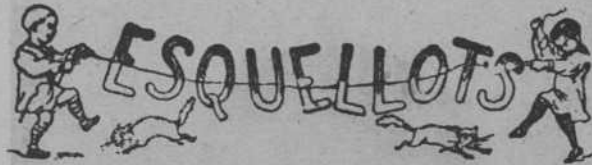
TRAVESSÍA DIFÍCIL

—¡Cuydado á caure, noy, que ara no 'm vindría de gust menjar mantecadol!

mirant al cel pur y clar
sota una parra,
escoltant ab devoció,
—com un devot lo sermó—
l' alegre y simpátich só
de la guitarra!

LLUÍS G. SALVADOR.

Los carruatjes ja tornan á corre, y aixó que 'ls amos de las cotxerías no tenen encare arreglat el plet.

Pero jo ja ho veig: el dissapte van anarse á posar baix l' advocació del seráfich Marqués de las Cinquillas, y aquest va comprométres á ajudarlos sempre que fessen bondat y siguessen bons minyons.

—Es precis—va dirlos—que cessi la situació tirant que haveu creat al tancar els establiments.

Y en senyal de sumissió, l' endemá mateix va reanudarse 'l servey interromput.

Ho sentim pels caballs, que reclosos en los estables se donavan la gran vida; pero, en cambi, ho celebrém pels cotxeros y dependents de las cotxerías, que, menos afortunats que 'ls tatáns, mentres durava 'l paro, deixavan de percibir el salari qu' es el pá de sas familias.

El día del estreno de la *Walkyria*.

—Sabs qué 'm xoca—deya un wagnerista acérrim—qu' en la representació de l' obra, s' haja suprimit el carro ab que 's presenta Fricka y hasta 'l caball ab que la *Walkyria* fa la séva entrada en escena?

A lo qual li va respondre un altre espectador:

—¿Qué no veus qu' en temps del Déu Wotan 'ls cotxeros van declararse en huelga?

Sols á la Casa Gran passen las cosas grossas.

Ara que s' han gastat milers y milers de pessetas en la construcció del aqüeducto de Moncada, 's troban ab que no hi ha aygua per passarhi. Vaja, que aixó no succeheix en lloch mes del mon. La ciutat de Mataró, tan famosa en temps del regidor Mateu, cedirá á Barcelona la soberanía de las espatotxadadas.

Pero espérinse, que no á n' aixó sols se reduheix la broma.

A fi de adquirir aygua, al objecte de que un aqüeducto tan costós no 's quedi en sech, l' Ajuntament obra un concurs. Se presentan algunas proposicions mes ó menos serias y enrahonadas, y desde 'l primer moment els regidors s' enamoran d' una y deixan las otras de recó.

¿Saben quína es la preferida?

La que va á buscar l' aygua.... ¡á las costas de Garraf!

¡De Garraf!.... N' hi ha per esgarriarse!

Apart de la distancia entre Moncada y Garraf, que fá que la conducció no puga reduhirse á un sol projecte, resulta que las ayguas de aquellas costas no son potables, barrejantse ab las del mar. Ni per coure l' arrós serveixen. Y no obstant l' arrós es l' ánima del negoci que 's prepara.

Lo propietari del caudal se compromet á practicar algunas obras á fi de separar las ayguas de mar de las de terra. Potser hi tirará sucre per treure'n la

UN BON VIVANT

Mariano Foix 97

—¿Operas?... Cál Avuy, la millor ópera es aquesta.

salabró. Prou gros el negoci pera contentar á tots els llaminers.

Una vegada sanejadas las ayguas s' emitirá un empréstit de 40 milions de pessetas, y comensará la distribució á raig, no de l' aygua, de las pessetas. Y no ho duptin, aquestas sí que serán potables pels que logrin atraparlas.

Total: que ab l' aqüeducto de Moncada sense aygua per alimentar-lo, ab lo caudal de Garraf que no es potable, y ab l' empréstit de 40 milions de pessetas, lo qu' es aquesta vegada, la Pubilla 's queda en sech per partida triple.

Acaba de morir á París Mr. D' Ennery, á l' edat de 88 anys. Era, per si no ho sabían, un autor dramátich que no ha tingut precedents, y es difícil que deixi successors. Son género predilecte siguié 'l melodrama, aliment dels teatros populars. Desde l' any 31 en que doná la seva primera producció á la escena, fins á l' hora de la seva mort passan de 300 els títuls de las que va escriure.

¡Y quíns títuls mes populars, alguns d' ells! *Don César de Bazán*, *Lo juhéu errant*, *Carlouche*, *Los fills del Capitá Grant*, *Miguel Strogoff*, *Lo tribut de Zamora*, *Las dos órfanas*, qu' es la qu' está arreglada al castellá ab la denominació de *El registro de la policia*...

D' Ennery era un cassador d' arguments: allá hont els trobava 'ls prenía sense escrúpuls. En lo camp teatral y novelesch merodejava á mans plenas; pero aixó sí, una vegada possehedor de la materia prima, sabia adaptar-la tan bé al séu temperament y fer-la objecte de tals combinacions escénicas, que la transformava talment en un' obra nova, y sempre del séu género.

Desdenyava 'l teatro de tessis, y no tenia en compte per res la psicología dels personatjes. Lo séu fort eran las situacions y els efectes, magistralment preparats: l' atractiu de sas produccions, l' interés que despertavan y la emoció que produhían.

Lo teatro li proporcioná una fortuna de alguns milions, deixant encare sustanciosas espigoladuras pels arregladors extrangers que s' amparavan, com del manná, de las sevas obras més celebradas. D' Ennery devia dir:—¡Qué visca tothom!

Y podía á fe parlar aixís desde la seva casa, decorada ab totas las maravellas de la riquesa, del art y del luxu, y ahont se donava una vida de príncep. En sas horas d' expansió, qu' eran moltes, quan algú admirava sas espléndidas colleccions y celebrava sa manera de viure, deya esponjantse de legitim orgull:—Tot aixó s' ha fet ab las llágrimas del poble.

Diu un periódich de Madrit qu' una de las ideas que acaricia en Puigcerver per fer quartos, consisteix ab l' estanch del café.

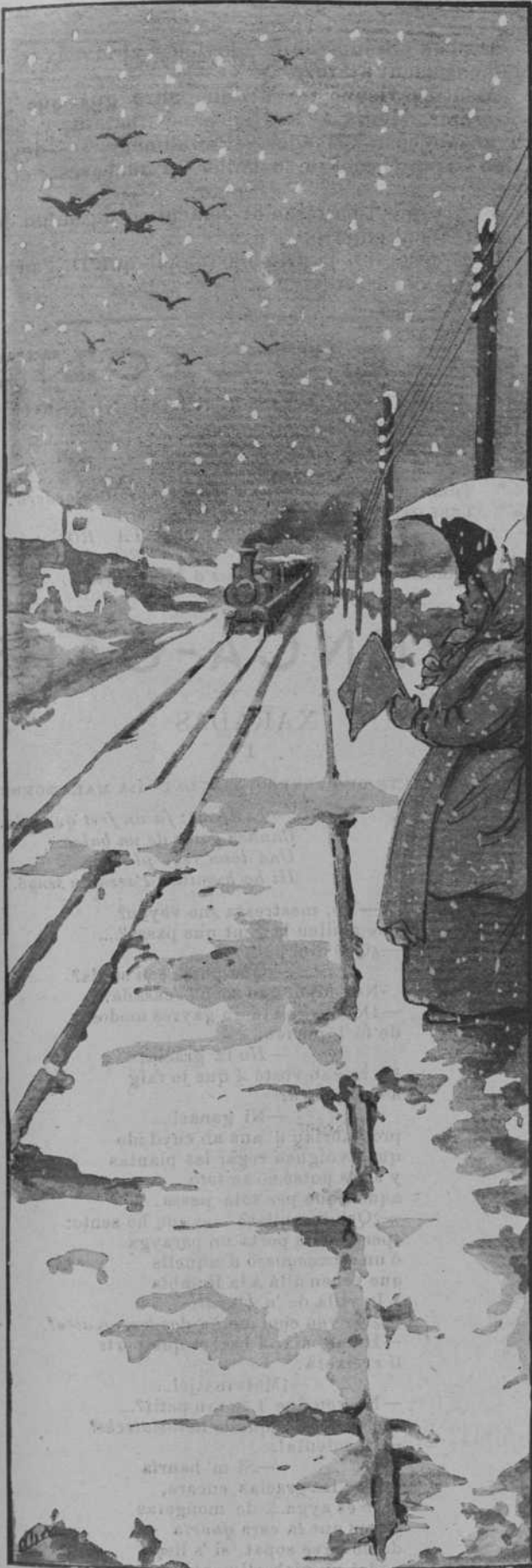
No n' hi ha prou ab el del tabaco y ab el de las cerillas, que 'l monopoli ha de recaure també en l' aromática beguda, que tant contribuheix á aixiribir l' enteniment.

Una vegada posats, ja veurán com els nostres governants no paran fins á deixar estancat l' ayre que respirém.

La companyia d' ómnibus *La Catalana* no contenta ab sostenir briosamente la competencia ab l' inglés, ha sigut autorisada per establir un nou servey de cotxes que desde l' estació de Sarriá, y pels carrers de Pelayo, Rondas de Sant Antoni y de Sant Pau, Conde del Assalto y Ramblas tornarán al punt de partida. Preu del trajecte: cinch céntims y bon profit.

D' aixó se 'n diu una fer volta ben aprofitada, y

AL PAS DEL TREN

—¿Pero ahont dimoni deu anar la gent, ab aquest temps tan infernal?

que, vé á satisfacer una verdadera necessitat del públich.

D. Manuel Girona, en nom de la Cámara de Comercers, ha telegrafiat á Madrid, demanant al govern que s'abstingui d'aprobar l'única proposició presentada al concurs pera adquirir 500,000 metros cúbichs de pedra, destinats á las obras del Port.

Segons D. Manuel, els preus son exageradíssims y las condicions d'amidació y de pés, podrián donar lloch á grans abusos com els famosos cárrechs de pedra de 'n Collantes.

Lo telegrama de D. Manuel ha cridat molt l'atenció del públich. Es verdaderament un cop de pedra que ha petat de plé á plé ahont menos s'esperava.

Ara sols falta que dongui tots els pormenors y detalls, justificant la séva opinió. Y veurém si 'l nou *sport higiénich*, á que de algún temps ensá ve dedicantse, li ha produhit, al fi, 'ls efectes que n'esperava.

—Ayay qu' es aixó del nou *sport higiénich*?— preguntarán vostés, que cap obligació tenen d' estar *al tanto* de certas interioritats.

Vaig á explicals'ho.

Han de saber que D. Manuel ja no toca 'l violí. Lo moviment dels dits y la fregadissa del arquet sobre las cordas va notar temps enrera que 'l posava nerviós. Sentia además certa debilitat á las munyecas, perque *¡amigo!* 'ls anys hi son, y ell en vista de aixó va decidirse á cambiar d'instrument.

Avuy toca 'l redoblant. Ab las baguetas als dits fa cada día un llarch exercici, y es una proba evident y satisfactoria de que realment se li han reforzat las munyecas y se li ha afinat el pols, aquest magnífich cop de pedra que ara mateix acaba de tirar.

D. Manuel: que siga l' enhorabona.

Un saludo al escriptor catalá D. Enrich Casellas, que ab lo títul de *Catalunya al Plata* ha comensat á publicar á Buenos Ayres un senmanari festiu, literari é ilustrat. Es á dir: un periódich que té 'l mateix temperament que la nostra ESQUELLA.

Fa doblement simpática l'empresa del Sr. Casellas, el fet de realisarse, á tant llarga distancia de la mare patria. Just es donchs que la mirin ab especial carinyo, tant els catalans de aquí, com els qu' en las riberas del Plata no separan un instant el pensament de las cosas de la nostra terra.

El Noticiero Universal havia comensat en lo follet de ea edició de la nit la publicació de la novela de Dumas *Fernanda*.

Alguna ánima piadosa vá advertirli que totas las obras del famós y popular novelista, figuran al *Índice romá*, y aixó vá bastarli pera desistir de continuar la publicació de la novela.

¡Y qué bé 's retrata en aquest fet l'estat present de la nostra Espanya que fá riure á horas d'ara á tot lo mon civilisat!... ¡L'ortodoxia supeditada als cinch céntims pels que s'han empenyat en ofegar els esperits de la farúm de la moixigateria... volen un espectacle mes deliciós!...

No desitjo cap mal á ningú; pero crech que las personas despreocupadas que llegeixen *El Noticiero* (que algunas se 'n contarán) haurian de dirigir una intimació al Sr. Peris Mencheta, dihentli.—O continua la publicació de la novela *Fernanda*, ó 'ns doném de baixa.

—Ara sí que m'han posat á parir!—diria D. Paco. Y ¡quí sab! Tal vegada resoldria aquest conflicte de conciencia y de *perro-chico*, publicant dos edi-

CASSADORS

—No sé per qué 'l cor me diu que avuy cassaré una pulmonía.

cions dels séu periódich: l' una sense *Fernanda* pels escrupulosos y l' altra ab *Fernanda* pels aixejats y despreocupats.

D. Pau era inmensament rich y al mateix temps inmensament avaro.

Mentres visqué no 's doná altre gust que 'l de atresorar. Menjava 'ls articles més baratos y bevia 'l ví que costava menos.—Per alimentarse—deya—aixó basta. Gastar de lo millor es mal-avesar el paladar.

El día que 'l portaren al cementiri, digué un dels assistents al enterro:

—Aquesta es la primera vegada que D. Pau usa cotxe de dos caballs.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Can-sa-la-de-ri-a.*
- 2.ª Id. —*Di-a-ri.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Agna—Gana.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Santa Maria de Palautordera.*
- 5.ª TERS GEOGRÁFICH.—
OS MA
MA TA RO
RO MA
- 6.ª GEROGLIFICH.—*Per volcans á las Américas.*

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

DE UN SAYNETE DE CARRERÓ, TITULAT «LA MALA SOMBRA»

(*Es de nit; fa un fret que pela.
Cauhen gotas de un balcó.
Una dona rega plantas.
Hi ha humitat. Passa un senyó.*)

—Ep, mestressa ¿no veyeu?
que mulleu la gent que passa?...

—¿Qué diu?

—¿Que potsé sou sorda?

—No senyó, que soch... casada.

—Donchs, no teniu gayres modos
de fé 'l que feu.

—Hu fa gracia;

¿ja ho sab vosté l que jo faig
á casa meva?

—Ni ganas!...

pro hauriau d' aná ab cuydado
quan volgueu regar las plantas

y aixis potsé no se tota
aquell que per sota passa.

—¿Que li mullat?... si que ho sento:

¿per qué no porta un parayga
ó un xumasquero d' aquells
que venen allá á la Rambla
á la villa de 'n Paré?...

—¿No veu com me hu-dos-tres-quatre?

—Home, així 'l barret que portis
li creixerá.

—¡Malvinatjel!...

—No veu que 'l te tan petit?...

¿no es dos d' aquells automátechs?

—¡Insolenta!

—Si m' hauria

de dar las gracias encare,

aixó es ayga... de mongetas

y com que la cara quarta

de no havé sopat, si 's llepa

podrá un xich alimentarse.

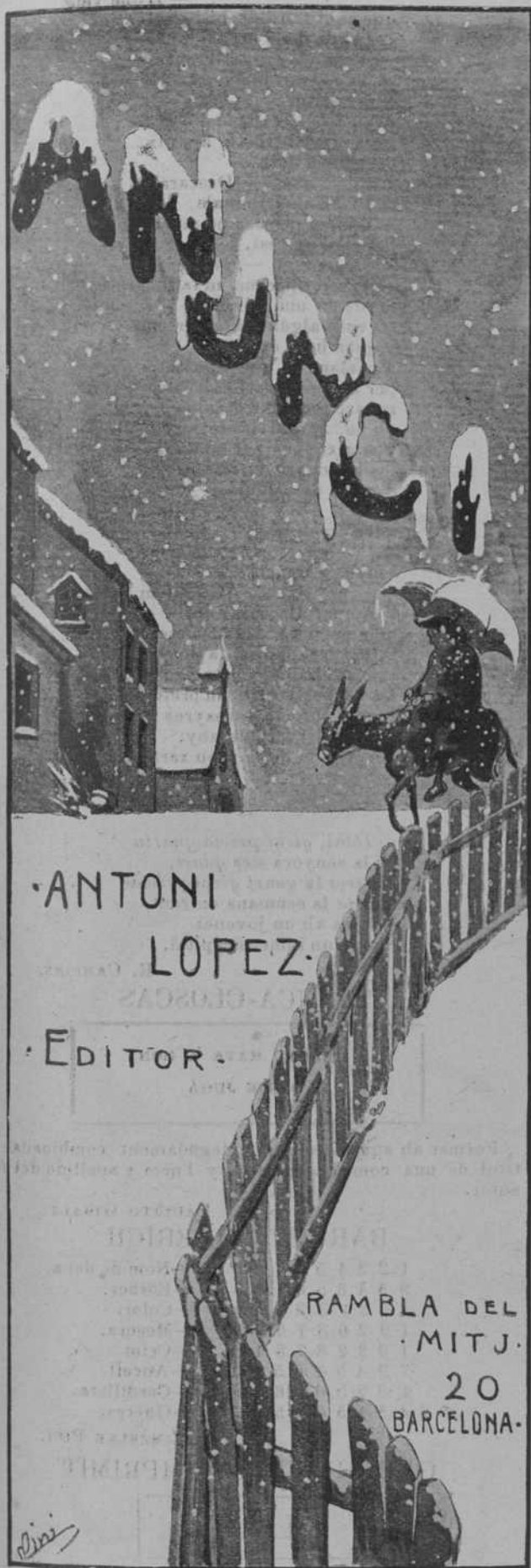
—S' ha vist un descaro igual?...

No hi deu havé vigilancia

en aquest carré.

—No veu

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Lo llibre del dia

LA BOGERÍA

NOVELA DE COSTUMS DEL NOSTRE TEMPS

ORIGINAL DEL INSIGNE ESCRIPTOR

NARCÍS OLLER

Un elegant volúm en 8.^u, 3 ptas.

Último de la COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 63

CUENTOS DE VARIAS ÉPOCAS

POR

ÁNGEL R. CHAVES

Un bonito volúmen con una cubierta en colores

2 reales

ALEJANDRO DUMAS (padre)

EL CAMINO DE VARENNES

Un tomo de 260 páginas, 1 peseta.

DE UTILIDAD GENERAL

DICCIONARIO

ESPAÑOL-FRANCÉS y FRANCÉS-ESPAÑOL

POR M. NÚÑEZ DE TABOADA

Dos voluminosos tomos sólidamente encuadrados

10 pesetas.

ARTE

DE HABLAR BIEN FRANCÉS

En ocho días y sin maestro se aprende la verdadera pronunciaci3n.

Método novísimo.

Precio: 2 pesetas.

De actualidad.

LA WALKYRIA

EN

BAYREUTH

POR

Rodrigo Soriano

(Con varios grabados).

Un tomo: 3 pesetas.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent ademés 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

L' ESCALFA-LLITS

—¡Ay, senyor!... ¡Y qué se 'n buscan de comoditats els que tenen quartos!

que per qui no més hi passen els que van... d' esma?...

—¡L que veig que aquí tan sols hi ha salvatjes

—¿Ab la dona de qui diu?

—¡Poca vergonya! Y encare se 'm quinta-quarta, ¿vol veure com la cito?

—¿Qué diu ara?... ¿una cita ab vosté? ay, uix... es massa lleig.

—¡Descarada! la tiraré als tribunals.

—Y jo, si per cas no marxa, li tiraré un test.

—¡Tres-quinta!
—Ara no, perque 'm fa llástima, fassis dá una miradeta sis casa algún quita-manchas y quan hagi de tornar á passar per 'quest passatje per no embrutarlo á vosté regaré totas las plantas ab un... pulverisadó, y si així encare 'l mullava las hi donaré anjiccions d' aya de colonia.

—Vaja... adeu trastot.

—Apa, buenas, senyó... Mauri.

—(Cristo 'm valga; l' Amparo vé cap aquí; m' amago á n' aquesta escala.)

(Ell desapareix; la dona tanca 'l balcó. Curta pausa. La orquesta toca un preludi, surt el coro de drapayres y... tal dia farà un any; per 'vuy ja hi ha prou xarada....

J. STARAMSA.

II

Total, girat-prim-quarta de la senyora dos-quart, diu tres la quart girat-prim-quarta la senmana entrant, se casa ab un jovenet tres te un immens capital.

R. CAMPINS.

TRENCA-CLOSCAS

GERONI MATA 'L MON
SENSE JUGÁ

Formar ab aquestas lletas degudament combinadas lo titul de una comedia catalana y 'l nom y apellido del seu autor.

PAULITO GIRALT.

BARRET NUMERICH

1 2 3 4 5 6 7 8 9	—Nom de dona.
9 3 4 8 5 6 7 8 9	—Edifici.
1 3 2 1 3 2 8 6 9	—Color.
7 9 2 6 8 7 5 2 9	—Mesura.
1 9 2 2 8 7 8 4 8	—Crim.
7 9 4 5 2 6 5 2 9	—Aucell.
1 8 2 5 6 5 6 7 9	—Cordillera.
8 6 4 5 1 5 6 4 5 6 7 8 9	—Guerra.

MAMZELLE PIPÍ.

GEROGLIFICH COMPRIMIT

II II

PEPET PANXETA.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.